

Vlaams
Parlement

stuk **1087** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 15 april 2011 (2010-2011)

Gedachtewisseling

over het syntheserapport van 8 jaar evaluatieonderzoek
van Voorrangsbeleid Brussel (VBB) 2001-2008.
Beleidsaanbevelingen voor de ondersteuning van het
Brussels Nederlandstalig onderwijs

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
en de Commissie voor Onderwijs en Vorming
van de Vlaamse Gemeenschapscommissie
in gemeenschappelijke vergadering,
respectievelijk uitgebracht door de heer Paul Delva
en mevrouw Elke Van den Brandt

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de heer Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
de dames Vera Celis, Goedele Vermeiren;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen;
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

INHOUD

1. Inleiding.....	4
2. Toelichting door professor Kris Van den Branden, directeur van het Centrum voor Taalonderwijs (CTO – KUL).....	4
2.1. Toelichting bij het evaluatieonderzoek.....	4
2.2. Beleidsaanbevelingen.....	7
2.2.1. Afstemming van ondersteuningsvraag en ondersteuningsaanbod	7
2.2.2. Impactverhogende maatregelen.....	7
2.2.3. Ondersteuningsinhouden	9
2.2.4. Resultaten in kaart brengen	10
3. Toelichting door mevrouw Magda Deckers, bijzonder opdrachthouder voor het Nederlandstalig onderwijs te Brussel en de heer Piet Vervaecke, entiteitsverantwoordelijke Onderwijscentrum Brussel	10
3.1. Vrije keuze van de ondersteuningsvragen in vraag gesteld	10
3.2. Complementariteit vanuit openheid en transparantie	11
3.3. De onderwijsondersteuner ondersteunt het onderwijs, maar is niet de eindverantwoordelijke voor de kwaliteit	12
3.4. Ondersteuning van zeer problematische scholen	13
3.5. Beleidsvoerend vermogen onder druk.....	13
3.6. Uitholling GOK en Zorg	13
3.7. Lerarenverloop: nood aan wetenschappelijk onderzoek	14
3.8. De juiste bril om weerstanden te lezen	14
3.9. Opleiding leraren	15
3.10. Wetenschappelijk onderzoek, een must.....	15
4. Bespreking	16
4.1. Vragen en opmerkingen van de leden.....	16
4.2. Antwoorden van de sprekers en replieken.....	19

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen organiseerde op 15 maart 2011 samen met de Commissie voor Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in een gemeenschappelijke commissievergadering een gedachtewisseling over het syntheserapport van 8 jaar evaluatieonderzoek van Voorrangsbepaling Brussel (VBB) 2001-2008. Beleidsaanbevelingen voor de ondersteuning van het Brussels Nederlandstalig onderwijs.

1. Inleiding

Mevrouw *Bianca Debaets*, voorzitter van de Commissie voor Onderwijs en Vorming van de VGC, verwelkomt de sprekers, de commissieleden, collegevoorzitter Jean-Luc Vanraes en de medewerkers van Vlaams onderwijsminister Pascal Smet. Het onderwijsvraagstuk is brandend actueel. De opdrachten waar Brussel voor staat, zijn niet gering: het inschrijfbepaling, het capaciteitsvraagstuk, het lerarentekort enzovoort. Stuk voor stuk thema's waarin enkel vooruitgang kan worden gemaakt als de krachten worden gebundeld en als elke beleidsverantwoordelijke een deel van de verantwoordelijkheid opneemt. De steun van deskundigen, zoals de gastsprekers, is daarbij onontbeerlijk. Het Brussels Nederlandstalig onderwijs telt een aanzienlijke hoeveelheid anderstalige kinderen en vergt een specifieke aanpak. Net daarom sloegen de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie enkele jaren geleden de handen in elkaar. Het Voorrangsbepaling Brussel werd in het leven geroepen, was en is het instrument bij uitstek om deze specifieke aanpak gestalte te geven. De spreker kijkt met belangstelling uit naar de toelichting bij de resultaten van de onderzoeksevaluatie.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter van de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen van het Vlaams Parlement, herinnert aan de gemeenschappelijke vergadering van beide onderwijscommissies op 25 februari 2010, die plaatsvond in het Vlaams Parlement (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 442/1*). Hij benadrukt dat de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen zeker Brussel niet vergeet. De Brusselse onderwijssituatie komt er regelmatig aan bod. De scherpte van de Brusselse dilemma's noopt tot een verhoogde aandacht in de bevoegde commissie van het Vlaams Parlement. Een tweetal weken geleden vergaderde de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen met gesloten deuren en vernam ze van Vlaams onderwijsminister Pascal Smet dat de Franse Gemeenschapsregering een beroep had ingeleid tegen de voorrangsbepaling in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel, die vervat zijn in het Vlaams decreet. Dat feit gaf aanleiding tot drie interpellaties over het Nederlandstalig onderwijs in Brussel.

2. Toelichting door professor Kris Van den Branden, directeur van het Centrum voor Taalonderwijs (CTO – KUL)

2.1. Toelichting bij het evaluatieonderzoek

Professor *Kris Van den Branden* situeert bij de aanvang van zijn betoog het wetenschappelijk evaluatieonderzoek. Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van het Voorrangsbepaling Brussel en werd gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Het moest beoordelen in hoeverre het VBB erin slaagde een kwaliteitsverhoging van het Nederlandstalig basisonderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest teweeg te brengen via het uitbouwen van een ondersteunende, netoverschrijdende en overkoepelende begeleidingsstructuur, met als hoofddoel het vergroten van de professionaliteit van de leerkrachten met het oog op het verkleinen van de leer- en ontwikkelingsachterstanden van leerlingen. Met andere woorden: er voor zorgen dat zoveel mogelijk leerlingen de eindtermen van het lager onderwijs halen. Het onderzoek werd uitgevoerd in het Brussels Nederlandstalig onderwijs, aansluitend op de beginsituatie-analyse die in 2000 was uitgevoerd door de VBB-opdrachthouder, en verliep in twee fasen.

In de eerste fase (2001-2004) werd via een pretest-posttestdesign gewerkt. In 2001 werd een nulmeting uitgevoerd en in 2004 een vervolgmeting. Deze eerste fase liep samen met

de aanbodgestuurde fase van VBB-begeleiding. De tweede fase (2005-2008) focuste op een verdere differentiatie tussen leerkrachten en scholen. De VBB-aanpak was in deze periode vraaggestuurd.

In fase 1 werd nagegaan welke impact de intensieve VBB-begeleiding had op de percepties van de leerkrachten, de acties van de leerkrachten en de taalvaardigheid van de leerlingen. De centrale vragen bij de percepties van de leerkrachten luiden: in welke mate staan leerkrachten open voor VBB-begeleiding en implementeren ze deze? In welke mate evolueerde hun zienswijze inzake taalvaardigheidsonderwijs, differentiatie, omgaan met diversiteit, lesgeven aan taalheterogene groepen en ouderbetrokkenheid onder invloed van de ondersteuning?

Welke impact had de ondersteuning op de acties van de leerkrachten? Verbeterd het onderwijs? Incorporeren de leerkrachten de elementen (didactische tips, werkvormen enzovoort) die het VBB aanreikt? Wat is de VBB-impact van de verhoogde kwaliteit op het taalleren van de leerlingen, met de focus op de taalvaardigheid van de leerlingen? Dat was een zeer bewuste keuze. Sowieso vormt de aandacht voor taalvaardigheid een grote bezorgdheid van de leerkrachten. Het is bovendien één van de kerndoelstellingen van het Nederlandstalig onderwijs na te gaan of het onderwijs er in slaagt om alle leerlingen, ongeacht hun thuistaal of socio-economische achtergrond, goed te laten vorderen inzake taalvaardigheid.

De beginsituatie-analyse, uitgevoerd door mevrouw Magda Deckers in 2000-2001, bracht een zorgwekkende toestand in kaart. De leerkrachten kampten met een hoge externe doelmatigheidsbeleving en een gevoel van onmacht: eindtermen halen leek vrij onbereikbaar en er werd uitgekeken naar externe maatregelen (meer leerkrachten, meer middelen, meer ouderbetrokkenheid enzovoort) om het tij te keren. De pretest legde vrij dramatische scores bloot inzake de taalvaardigheid Nederlands van de kleuters en de leerlingen van de Brusselse Nederlandstalige scholen. Ze scoorden merkkelijk lager dan de Vlaamse normen en dan Nederlandstalige leerlingen met een vergelijkbaar profiel die school liepen in Vlaanderen.

Na deze analyse ging het VBB van start met tal van interventies op de schoolvloer.

In 2004 werd via een vervolgttest gemeten wat het resultaat was van de VBB-benadering. Daaruit bleek dat de praktijkgerichte, schoolnabije en intensieve VBB-ondersteuning een positief resultaat genereerde op de percepties van de leerkrachten, de kwaliteit van het onderwijs voor bepaalde indicatoren en dat er een significante vooruitgang werd geboekt bij de leerlingen inzake taalvaardigheid Nederlands. De aangereikte methodieken werden regelmatig doorgetrokken naar de lessen Rekenen en Wereldoriëntatie. De vooruitgang was groter bij de oudere kinderen (5de en 6de leerjaar) dan bij de jongere.

In de tweede fase (2005-2008) van het evaluatieonderzoek werden een aantal subthema's (differentiatie) verder uitgediept. Zo werd in 2004-2005 ingegaan op de vaardigheden van de leerkrachten om te differentiëren. Deze periode wordt gekenmerkt door de overgang van de aanbodgestuurde naar de vraaggestuurde VBB-fase. De scholen werden losser gelaten en beslisten zelf welke VBB-maatregelen voor hen nuttig waren. De schoolanalyse werd niet meer doorworsteld samen met VBB, maar de scholen vervulden deze opdracht autonoom. VBB koos bewust om de aanbodgestuurde piste niet te lang te laten duren om scholen niet afhankelijk te maken van VBB.

Bij de aanbodgestuurde methode maakt VBB een grondige analyse van de schoolsituatie in samenspraak met het schoolteam. VBB stelde vervolgens een pakket ondersteuningsmaatregelen voor, waarover met het schoolteam werd onderhandeld. De school engageerde zich om het ondersteuningsproject waar te maken.

In 2007 toetsten de onderzoekers via taaltoetsen of de tendensen van 2004 bevestigd werden. Deze testen maakten duidelijk dat de geboekte vooruitgang vergelijkbaar was met de resultaten van 2004, maar niet toenam.

Bovendien constateerde men grotere verschillen tussen de scholen onderling. Het rapport maakt uitgebreid melding van deze fase vanaf pagina 87, waar onder meer te lezen valt: “Tijdens de derde meting werden de gemiddelde resultaten van de tweede meting globaal gehandhaafd. De verschillen tussen de individuele scholen werden wel groter: sommige scholen gingen er in vergelijking met de tweedemeting nog op vooruit, andere behielden de resultaten van de tweede meting, enkele scholen deden het slechter dan bij de tweede meting.”.

De testresultaten 2007 werden vergeleken met vorige testresultaten (2001 en 2004) van de betrokken leerlingen zelf, met testresultaten van vergelijkbare leerlingen in Vlaanderen qua thuistaal en socio-economische achtergrond én met de Vlaamse normen.

Wanneer de 2007-resultaten van de leerlingen werden vergeleken met hun resultaten van 2001 en 2004, werd een significante vooruitgang gemeten vooral voor leerlingen uit het 3de, 4de en 5de leerjaar. De vergelijking met de resultaten van leerlingen in Vlaanderen met een gelijkaardig instroomprofiel leverde de volgende gegevens op: Brusselse kleuters hinkten wat achterop ten aanzien van kleuters in de controlescholen, de achterstand was grotendeels weggewerkt vanaf 5de en 6de leerjaar. Als de Vlaamse normen als maatstaf worden genomen, scoren de Brusselse leerlingen overwegend in de categorie middelmatig-zwak tot zwak. De extreem zwakke categorie van 2001 is fors afgenomen. De quotering middelmatig-zwak leunt tegen het halen van de eindtermen aan. Een flink aantal leerlingen haalt wel degelijk de eindtermen.

Wat opvalt in de periode 2005-2008 is de groeiende differentiatie tussen de scholen op vlak van de geboden onderwijskwaliteit en de vooruitgang van de leerlingen. Opvallend is de link met het beleidsvoerend vermogen van de scholen. Scholen met een hoog beleidsvoerend vermogen presteren beter. Er is ook een link met de mate waarin de school gebruikmaakt van het VBB-aanbod. Voor de periode 2005-2008 noteerden de onderzoekers dat de vraaggestuurde aanpak voor een aantal scholen geen goede methode was. Een kernvraag formuleren die aanleiding geeft tot ondersteuning, met een kwaliteitsverhoging ten gunste van de leerlingen tot gevolg, viel complexer en moeilijker uit dan gedacht. Een aantal scholen formuleert vragen die niet naar de kern van de interactiemethode gaan. Op het moment dat de confrontatie met harde leerlingengegevens (testresultaten 2001, 2004 en 2007) wegvalt, heeft een aantal scholen de neiging op de lauweren te rusten. Harde leerlingengegevens vrijgeven aan scholen, heeft een aanjagend effect. De scholen die zich positief onderscheiden en systematisch vooruitgang boeken, bogen tevens op een sterke ouderwerking, een goed functionerend schoolteam, een positief school- en klasklimaat en sterke visie en praktijk op taalvaardigheidsonderwijs, die vertrekt van kenmerken van een krachtige leeromgeving.

Het evaluatieonderzoek ‘an sich’ speelde ook een rol in vormgeving van het VBB-project. Tijdens de volledige periode (2001-2008) vormde wetenschappelijk onderzoek een wezenlijk onderdeel van de ondersteuningsstrategie. Er was steeds terugkoppeling. Reflectie op resultaten zorgde voor bijsturingen in beleidsacties en -strategie. De bijsturingen werden op hun beurt wetenschappelijk geëvalueerd. Dit leidde tot een cirkel van actie en evaluatie in functie van kwaliteitsverhoging. Er werd zelden een ‘goednieuwsshow’ gebracht. Er tekenden zich uiteraard gunstige evoluties af, maar er waren eveneens VBB-elementen die leerkrachten niet oppikten, VBB-interventies die niet het gewenste resultaat opleverden en scholen waar de leerlingenuitvoer niet groeide. Deze minder gunstige vaststellingen gaven telkens aanleiding tot een bijsturing van de VBB-strategieën.

In het tweede onderdeel van zijn uiteenzetting heeft professor Van den Branden het over de beleidsaanbevelingen, die bestemd zijn voor alle actoren die bij het opvoeren van de kwaliteit van het Brussels Nederlandstalig onderwijs betrokken zijn en niet enkel op VBB/OCB (Onderwijscentrum Brussel). De beleidsaanbevelingen vloeien rechtstreeks voort uit de empirische datavergaring gedurende acht jaar en rechtvaardigen dat ze zich richten tot het brede pallet van onderwijspartners.

2.2. *Beleidsaanbevelingen*

2.2.1. *Afstemming van ondersteuningsvraag en ondersteuningsaanbod*

Een evenwichtige mix tussen aanbod- en vraagsturing werkt het best. Het beleidsvoerende vermogen van een school mag in geen geval geïdealiseerd worden. Een ondersteuningstraject is het resultaat van een onderhandeling waarin de school enerzijds en de ondersteuners anderzijds hun bedoelingen, ambities, zorgen enzovoort duidelijk maken. Vraagsturing legt pijnpunten bloot inzake beleidsvoerende vermogen, pertinente vraagbepaling, doelgerichtheid, impact op leerlingen. Voor sommige scholen kwam de vraagstelling te vroeg en resulteerde het VBB-traject in een te gering resultaat.

Het is essentieel dat ondersteuningsformules en -trajecten gediversifieerd zijn. Elke school werkt in een eigen context en kent een andere voorgeschiedenis. Ondersteuning moet flexibel inspelen op de specifieke kenmerken van de school en de individuele competenties van de leden van het schoolteam. Ondersteuning moet steeds tot doel hebben de resultaten van de leerlingen te verbeteren. Ondersteuning streeft naar een gezond evenwicht tussen wat pedagogisch en didactisch noodzakelijk is voor de leerlingen en wat voor de leerkrachten haalbaar is.

2.2.2. *Impactverhogende maatregelen*

- Verhoging van het beleidsvoerende vermogen, vanuit inhoudelijk perspectief. Dit behelst meer dan puur management en vertrekt vanuit leerlingenresultaten. Schoolteams en directies hebben voor dit aspect nood aan ondersteuning.
- De ondersteuning moet integratief zijn. Ze moet aansturen op een combinatie van bottom-up (leerkrachten in de klas) en top-down (directie, beleid), gericht op een betere ontwikkeling van de leerlingen. VBB opteerde van meet af aan voor deze aanpak om de wisselwerking tussen leerkrachten en de directie te optimaliseren.
- VBB koos terecht voor een totaalbenadering van thema's als taalvaardigheid, omgaan met diversiteit en ouderbetrokkenheid. Geïsoleerde werkingen zijn minder resultaatgericht en creëren minder openheid bij leerkrachten.
- Leerkrachten stonden en staan centraal in de VBB-ondersteuning. Uit de onderzoeksresultaten bleek dat deze insteek terecht was en zeer gunstig werkte op de leerlingenresultaten. Uit de interactie tussen leerkracht en leerling krijgt taalvaardigheidsonderwijs vorm. Wanneer aan schoolteamleden wordt gevraagd welke specifieke kwaliteiten noodzakelijk zijn om les te kunnen geven in een Brusselse school, is het eerste antwoord dat ze moeten kunnen omschakelen van taalkennisonderwijs (zinsontleding en dergelijke) naar taalvaardigheidsonderwijs in al zijn aspecten. Daarnaast vinden ze dat ze over voldoende flexibiliteit, energie, doorzettingsvermogen en openheid ten aanzien van andere culturen moeten beschikken.

Het uitbouwen van de ondersteuning van de centrale actoren in het schoolteam is een noodzaak:

- directies. Ze hebben het vaak moeilijk met hun pedagogisch-didactische taak;
- GOK-leerkrachten en zorgcoördinatoren. Hun profiel moet men beter verankeren en stroomlijnen. GOK-uren (GOK: gelijke onderwijskansen) worden in sommige scho-

len ‘verkeerd’ aangewend en komen niet ten goede van de leerlingen waarvoor ze zijn bedoeld. Ze dienen bijvoorbeeld om jonge, onervaren leerkrachten een volledig uurrooster te verschaffen, om klassen te verkleinen of zieke leerkrachten op te vangen. Dat is een zorgwekkende vaststelling. GOK-leerkrachten hebben als taak te coachen, wat enige ervaring op de werkvloer vereist. Waar de GOK-leerkracht beantwoordt aan dit profiel, vervult hij op mesoniveau een scharnierfunctie ten aanzien van de ondersteuningsinstantie;

- jonge leerkrachten. Het Brussels Nederlandstalig onderwijs kampt met een groot verloop van vooral jonge leerkrachten. Ook het evaluatieonderzoek werd met dit fenomeen flink geplaagd. Leerkrachten die aan de analyse van 2000-2001 meewerkten, bleken bij de latere metingen niet meer actief in de betrokken school of in het onderwijs. De eerste reden die wordt opgegeven voor een snelle overstap naar een school in Vlaanderen is het gebrek aan ondersteuning. Een derde van de jonge leerkrachten blijft niet langer dan vier à vijf jaar werken in een Brusselse Nederlandstalige school. Over het algemeen zijn kleuterteams het meest stabiel; GOK- en zorgteams het minst stabiel. Het leerkrachtenverloop hangt niet samen met de leerlingeninstroom van de school. Helaas werden de oorzaken van het leerkrachtenverloop in de Brusselse Nederlandstalige scholen nooit wetenschappelijk onderzocht. In het laatste onderzoeksjaar (2007-2008) werd aandacht besteed aan deze problematiek en peilde het onderzoeksteam naar de redenen van het leerkrachtenverloop. Het is van het allergrootste belang ter zake een beleid te voeren op basis van feiten en cijfers. Professor Van den Branden pleit ervoor om onderzoek te laten verrichten naar het verloop van leerkrachten: waarom, hoeveel en waar komen ze nadien terecht? Het aantrekkelijker maken van het beroep van leerkracht in Brussel zou allicht het verloop kunnen indijken. Leerkrachten die blijven, hebben daar een duidelijke visie op.

Kwaliteitsverhoging in de klas kan maar bereikt worden door een duurzaam, intensief, praktijkgericht, volgehouden en stabiel ondersteuningsproces uit te bouwen. Het is opletten geblazen voor een gefragmenteerde input van diverse ondersteuners wiens boodschappen te weinig op mekaar zijn afgestemd en wiens ondersteuning te weinig wordt gekaderd in een geïntegreerd en doelgericht traject. De scholen verliezen de pedalen bij een veelheid aan ongecoördineerde ondersteuning.

- In dit onderzoek werden flink wat weerstanden opgetekend. Dit is niet eigen aan de Brusselse situatie. Omgaan met weerstanden is een natuurlijk gegeven in alle onderwijsvernieuwingen. Een constructieve insteek kan veel weerstand wegwerken.
- Ook de kwaliteit van de ondersteuners mag niet uit het oog verloren worden. Er dient aandacht te gaan naar interne en externe kwaliteitszorg, naar het opvolgen van recente ontwikkelingen in onderwijs en onderzoek, naar bijscholing en coachen van onderwijsondersteuners. Het hoogspecialistisch profiel van de onderwijsondersteuners garandeert de grootste kansen op succes op het terrein. Onderwijsondersteuners coachen praktijkgericht en gedifferentieerd. Ze zijn daarenboven in staat om materialen en instrumenten te implementeren zonder ze tot doel op zich te verheffen. Een Brusselse onderwijsondersteuner heeft idealiter een onderwijsgerelateerde opleiding genoten, heeft gelijkgestelde ervaring in het onderwijs of in de onderwijsondersteuning. Het feit dat het eerste contingent VBB-begeleiders allemaal kleuterleidsters of leerkrachten lager onderwijs waren die jarenlange ervaring hadden met onderwijsondersteuning in moeilijke onderwijssituaties, gaf hen veel krediet bij de Brusselse leerkrachten en zorgde voor goodwill ten overstaan van de ondersteuningsinhouden.
- Het evaluatieonderzoek wees uit dat gespecialiseerde, netoverschrijdende ondersteuners door hun expertise in het ondersteunen op en rond de werkvloer enerzijds en door hun deskundigheid op het vlak van ondersteuningsinhouden anderzijds, effectief tegemoet kunnen komen aan de noden en behoeften van scholen en leerkrachten. Dit veronderstelt een noodzakelijke financiële investering in een kwaliteitsvol en voldoende groot ondersteunings- en begeleidingskader.

- Er moet verder toegewerkt worden naar strakke communicatielijnen, samenwerking en afstemming tussen ondersteuners, lerarenopleiders en andere onderwijsflankerende diensten. Het blijft een perceptie van leerkrachten en directies dat lerarenopleidingen onvoldoende zijn afgestemd op het Brussels Nederlandstalig onderwijs.

2.2.3. *Ondersteuningsinhouden*

- Tussen het kleuteronderwijs en het lager onderwijs moeten bruggen gebouwd worden. Krachtige werkvormen moeten doorgetrokken worden over de niveaus heen. De overgang verloopt vaak te abrupt.
- Leerkrachten zijn vragende partij om een visie te ontwikkelen en te expliciteren inzake ouderparticipatie, huiswerk en het omgaan met culturele diversiteit.
- Het evaluatieonderzoek bevroeg leerkrachten en directies uitgebreid naar hun invulling van ouderparticipatie. Uit de resultaten bleek dat ouderparticipatie, via onder andere info-doemomenten, essentieel is voor de leerkrachten. Ondanks de inspanningen blijven leerkrachten vinden dat ouders moeilijk te bereiken zijn en ervaren ze de anderstaligheid van de ouders als een hinderpaal in de communicatie. Een onderzoek van 2004 wees uit dat informele contactmomenten aan de schoolpoort het meest efficiënt zijn om te communiceren met moeilijk bereikbare ouders. Verder blijven leerkrachten worstelen met het vraagstuk ‘huiswerk’. In sommige Europese landen werd het huiswerk afgeschaft om gelijke onderwijskansen te garanderen. Het debat heeft te maken met de verwachtingen die de leerkrachten van de ouders hebben als ze de kinderen huiswerk geven. Indien wordt verwacht dat ouders bij het huiswerk maken hun kinderen uitleg geven bij lessen die niet goed begrepen werden, dan is duidelijk dat deze opdracht niet voor alle ouders weggelegd is. De vraag is tevens of het massaal inrichten van huiswerkklassen opportuun is.
- Verder exploreren van de mogelijkheden van het Brede Schoolconcept en buitenschoolse taalstimulering (internet, initiatieven in gemeenschapscentra) zijn wenselijk.
- Een ander aandachtspunt is het ontwikkelen van een visie en het doorprikken van mythes rond het omgaan met meertaligheid.
- Het verzoenen in de klas van de instructietaal en de thuistaal van anderstalige leerlingen houdt leerkrachten bezig. De zorg en morele verantwoordelijkheid voor de instructietaal en het respect voor de thuistaal in evenwicht brengen is een moeilijke oefening, niet enkel ten overstaan van de kinderen maar ook ten overstaan van de ouders. Mogen kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands op school enkel Nederlands spreken of worden er momenten ingebouwd dat ze even hun thuistaal mogen gebruiken, om iets te begrijpen of een tip te krijgen? Kan de communicatie met de ouders ook in de thuistaal (samenvattingen van mededelingen in het Nederlands in een andere taal, pictogrammen enzovoort)? Over het algemeen prefereren leerkrachten deze aanpak op mogelijke non-communicatie. Het organiseren van NT2-cursussen (NT2: Nederlands als tweede taal) voor ouders op school zelf wordt als een goede optie ervaren, waardoor het contact met directies en leerkrachten vergemakkelijkt.

Op pagina 83 van de studie lezen we hierover: “Een aantal percepties van schoolteamleden rond het omgaan met meertaligheid hebben de afgelopen jaren belangrijke evoluties ondergaan. Teamleden blijven worstelen met het Nederlandstalig karakter van hun Brusselse school met een meertalige populatie, maar hanteren vooral een pragmatische aanpak in het omgaan met het Nederlands en met andere talen. De haalbaarheid van de eindtermen Nederlands wordt minder dan vroeger in vraag gesteld. Taalvaardigheidsonderwijs als aanpak wordt algemeen aanvaard. De probleembeleving rond anderstaligheid is kleiner geworden.”.

2.2.4. Resultaten in kaart brengen

- Bijkomend onderzoek naar:
 - de groei van de taalvaardigheid Nederlands;
 - de doorstroming van de leerlingen en het leerlingenverloop;
 - een schoolfeedbacksysteem.
- Het methodologisch model van de wetenschappelijke evaluatie van VBB gooide internationaal hoge ogen omwille van de diverse niveaus van impact (leerkracht – leerling).

Besluitend stelt professor Van den Branden dat Brussel een grote en resultaatgerichte expertise opbouwde inzake onderwijsondersteuning, met een aanzienlijke verhoging van de onderwijskwaliteit tot gevolg. Dit project verderzetten en uitbreiden is wenselijk om de bereikte resultaten te blijven optimaliseren.

3. Toelichting door mevrouw Magda Deckers, bijzonder opdrachthouder voor het Nederlandstalig onderwijs te Brussel en de heer Piet Vervaecke, entiteitsverantwoordelijke Onderwijscentrum Brussel

Mevrouw *Magda Deckers* wijst er op dat de resultaten van het evaluatieonderzoek, gefocust op de impact op het Nederlandstalig onderwijs van VBB-ondersteuners, dateren van 2009. De resultaten van deze studie zijn al verwerkt in de huidige werking van het Voorzorgsbeleid Brussel.

Vanaf 2009 werd, als gevolg van de Rondetafelconferentie en onder impuls van de voormalige ministers Frank Vandembroucke en Guy Vanhengel, de functionele samenwerking tussen OCB en VBB een duidelijk en zichtbaar feit.

OCB, dat een structurele eenheid vertegenwoordigt van het vroegere Taalvaart, Schoolopbouwwerk, Nascholing en het Leermiddelencentrum, en VBB kwamen sindsdien tot een volledige afstemming wat inhoud en strategie betreft, met als ultiem doel: de extra Brusselse ondersteuning als één transparant geheel aan te bieden en te laten ervaren door de scholen. Bijgevolg wordt het grootste deel van de aanbevelingen gerealiseerd in de huidige OCB-VBB-aanpak en strategie. De scholen merken helemaal geen verschil in de aanpak van OCB en VBB.

Toch blijven een aantal beleidsadviezen extra aandacht vragen in de toekomst. Zonder de noodzakelijke hulp en ondersteuning van het beleid, zowel Vlaams als Brussels, kunnen deze niet worden gerealiseerd.

In een tiental punten verduidelijken de sprekers waar hun bekommernissen zich situeren. Deze punten worden benaderd op basis van jaren ervaring en interne opvolging van evoluties. Ze vormen geenszins een aanklacht ten aanzien van de ‘zoekende scholen en leerkrachten’ in Brussel, maar zijn gericht op de parlementsleden, met de bedoeling er over na te denken en hen te ondersteunen in hun zoektocht naar kwaliteitsgaranties voor het onderwijs.

3.1. *Vrije keuze van de ondersteuningsvragen in vraag gesteld*

Bij de aanvang van de VBB-ondersteuning werd op grond van eerdere ervaringen geopteerd voor een sterk sturende aanpak, vertrekkend van een beginsituatieanalyse. De sturende aanpak steunde op een probleemanalyse op het vlak van taalvaardigheidsonderwijs (TVO); het leren omgaan met diversiteit, het samenwerken met ouders en partners in het algemeen. Die grondige probleemanalyse werd school per school uitgevoerd. Het was een voorwaarde om in aanmerking te komen voor VBB-ondersteuning. Op basis van het resultaat hiervan stelde VBB aan de school een stappenplan voor om te remediëren. De resultaten van deze aanpak waren erg bevredigend.

Nadien schreef het VBB zich in het Vlaams beleid in. Ondertussen kregen GOK- en zorgbenadering gestalte, in het kader van het onderwijsvoorrrangsbeleid. Vanuit deze laatste benadering werd de zelfevaluatie van en door de scholen naar voor geschoven, zowel voor Nederlandstalige scholen in Vlaanderen als in Brussel.

Uiteraard diende de VBB-ondersteuner met deze nieuwe aanpak op het terrein rekening te houden. Bovendien was het, vanuit onderwijskundig perspectief gezien, geen al te beste zaak dat probleemanalyses en maatoplossingen niet alleen door externen uitgevoerd werden. Deze twee punten hebben ertoe geleid dat zowel OCB als VBB vanaf 2006 overgingen tot een vraaggestuurde ondersteuning.

Mevrouw Deckers benadrukt dat enkele vaststellingen niet alleen op het onderzoek gebaseerd zijn, maar tevens naar voor komen uit reacties van VBB-ondersteuners en leerkrachten.

Deze vaststellingen zijn:

- de gestelde ondersteuningsvragen zijn vaak niet gestoeld op de analyse van de leerlingenresultaten. Het blijft uiteindelijk de bedoeling de leerlingenresultaten te verbeteren;
- het ingaan op onderwijshypes leidt in bepaalde scholen niet tot betere resultaten. Vaak genereren bepaalde investeringen in scholen tot geen verbetering van de onderwijsituatie;
- sinds het invoeren van de vraaggestuurde werking wordt de draagkracht van de scholen ver overschreden, waardoor uiteindelijk de werkkraft stilvalt;
- vergeleken met de resultaten van de eerste vijf jaar merkt men een stagnatie in de meeste scholen op. In sommige scholen is er zelfs een terugval. De spreker betreurt de stagnatie, vooral omdat er zoveel geïnvesteerd wordt. Ze is ervan overtuigd dat in Brussel meer dan ooit alles op alles gezet moet blijven worden op taalvaardigheidsonderwijs, op het omgaan met diversiteit en samenwerking met de ouders, maar vooral ook op het geloven in de mogelijkheden van de kinderen. Brusselse kinderen zijn niet allemaal probleemkinderen en het Brussels onderwijs is geen probleemonderwijs.

Daarom wil mevrouw Deckers terugkeren naar het werken aan de hand van probleemanalyses, weliswaar niet meer zo sterk sturend als in de beginfase. Men moet afstappen van de vraaggestuurde werking.

Ze wil voortaan niet meer spreken van probleemanalyse, maar van een inzicht- en vaardigheidsanalyse op leerkracht- en teamniveau, vanuit een gedifferentieerde kijk op scholen. Er zijn scholen die een zelfevaluatie goed aankunnen, maar er zijn evenzeer scholen die niet over deze vaardigheid beschikken.

Uiteraard is de steun en goedkeuring van het beleid nodig om in de praktijk scholen niet op totaal verschillende wijzen te benaderen. De spreker bedoelt dat, indien het beleid ten aanzien van GOK en zorg vanuit dezelfde strategie van zelfevaluatie vertrekt, in sommige scholen met twee verschillende aanpakmethodes wordt gewerkt (de aanpak van GOK en de vraaggestuurde aanpak), die erg verschillen. Een gefragmenteerde aanpak biedt geen oplossing voor de school.

Bovendien is mevrouw Deckers benieuwd naar de evaluatie van de GOK-aanpak.

3.2. *Complementariteit vanuit openheid en transparantie*

Ten tweede komt uit de beleidsadviezen de vraag naar complementariteit, vanuit openheid en transparantie ten aanzien van alle ondersteuners die met Brusselse scholen te maken hebben, tot uiting. Mevrouw Deckers juicht dit toe, maar waarschuwt ervoor met beide voeten op de grond te blijven. VBB/OCB functioneren als extra Brusselse ondersteuners, die in complementariteit dienen te werken met de reguliere ondersteuners van het basis-

onderwijs (zoals de pedagogische begeleidingsdiensten, de centra voor leerlingenbegeleiding). Aan de realisatie van die complementariteit zijn er twee essentiële voorwaarden verbonden:

1. Er moet openheid zijn ten aanzien van inhoudelijke en strategische benaderingen van scholen. VBB communiceerde extern duidelijk vanuit welke visie, strategie wordt vertrokken, welke doelstelling bereikt moet worden. Als men complementair wil werken, betekent dit dat de andere partner duidelijk moet zijn over de visie en de te hanteren strategie. Niet alleen voor VBB, maar ook voor de scholen.
2. Voor scholen moet het duidelijk zijn wie voor wat staat en op welke manier. Het gaat over tweerichtingsverkeer.

Inzake punt 1, is er een sterk overleg tussen de verschillende partners over inhoud en strategie.

Ten aanzien van het tweerichtingsverkeer is VBB nog steeds vragende partij voor overleg. VBB vraagt duidelijkheid voor zichzelf en voor de scholen over het totale gamma aan ondersteuningsmaatregelen. Mevrouw Deckers pleit voor samenwerking op basis van gelijkwaardigheid.

3.3. *De onderwijsondersteuner ondersteunt het onderwijs, maar is niet de eindverantwoordelijke voor de kwaliteit*

De heer *Piet Vervaecke* zegt dat scholen altijd zelf verantwoordelijk blijven voor de onderwijskwaliteit die ze bieden en voor hun professionaliseringsbeleid, ongeacht de ondersteuning die ze krijgen of vragen.

Scholen, en zeker Brusselse scholen, hebben de neiging om veel ondersteuning binnen te halen en verwachten een sterke aanwezigheid van een ondersteuner.

De spreker onderstreept dat het niet volstaat om een extra persoon in een school te plaatsen om de onderwijskwaliteit te verbeteren. De school als geheel en iedere schakel, iedere leraar, speelt een belangrijke rol in het creëren van onderwijskwaliteit.

Aan de scholen wordt klaar en duidelijk gezegd dat intensieve ondersteuning niet 'wat extra hulp' betekent, maar van de school een grote inzet vergt.

Een onderwijsondersteuner van OCB/VBB die intensief aanwezig is op een school, neemt de rol of taken van de school of leraren niet over, maar ondersteunt de school en de leraren om vaardiger te worden om te onderwijzen in de Brusselse context. Een onderwijs-ondersteuner is geen plaatsvervangend leraar, een extra leraar in de klas of vervult geen intermediaire functie op het vlak van ouderbetrokkenheid. Zich baserend op de evaluatie en de ervaring uit het verleden, vindt OCB/VBB het cruciaal dat scholen zelf ten volle hun rol en verantwoordelijkheid opnemen met betrekking tot ouderbetrokkenheid en dat ze ouderbetrokkenheid niet uitbesteden aan derden.

Het directe contact tussen leraar en ouder is noodzakelijk voor de ouder om zijn/haar ouderlijke vaardigheden te versterken. Het directe contact tussen leraar en ouder is noodzakelijk voor de leraar om gericht de ouder te kunnen ondersteunen, maar ook om voldoende brede kindkennis op te bouwen in functie van krachtig onderwijs.

Scholen en leraren staan centraal in de onderwijskwaliteit. Beleidsmaatregelen in functie van kwaliteit moeten voorkomen dat scholen en leraren hun verantwoordelijkheid kunnen afschuiven.

3.4. Ondersteuning van zeer problematische scholen

Brussel, maar niet alleen Brussel, heeft een aantal zeer problematische scholen. Dit moet noch worden overdreven, noch ontkend. Van de scholen met VBB/OCB-ondersteuning zijn 10 à 15% zeer problematisch: ze functioneren in een negatieve spiraal en scoren zwakke leerlingresultaten. Ondanks ondersteuning uit verschillende hoeken komt er weinig verandering in de school.

De oorzaken zijn divers: een zwak beleidsvoerend vermogen, een schoolcultuur die niet met de specifieke situatie kan omgaan, onvoldoende geloof in kinderen, onvoldoende kennen en aanvaarden van de kinderen en hun leefwereld, weinig bereidheid om te veranderen, gebrek aan krachtige taaldidactiek, onvoldoende doel- en resultaatgerichtheid enzovoort.

In het voorliggende rapport wordt een pleidooi gehouden voor verplichte ondersteuning. OCB en VBB zeggen hierop ja, maar hebben twee belangrijke aanvullingen. Ten eerste hebben OCB/VBB niet het mandaat om verplichte ondersteuning te geven en hun begeleidingsstrategie is gebaseerd op vrijwilligheid. Ten tweede is het onontbeerlijk om aan de oorzaken te werken teneinde de negatieve spiraal te doorbreken. Al te vaak wordt er symptomatisch gewerkt: zorgen dat administratieve verplichtingen in orde zijn, de klasinrichting herzien, leerlijnen herbekijken enzovoort.

In dergelijke situaties investeren ondersteuners enorm veel en is de opbrengst minimaal. Verplichte ondersteuning moet de ruimte krijgen om de oorzaken aan te pakken.

3.5. Beleidsvoerend vermogen onder druk

De heer Vervaecke onderstreept dat een sterk beleidsvoerend vermogen (BVV) noodzakelijk is om onderwijskwaliteit en professionalisering van scholen mogelijk te maken.

OCB/VBB besteden op geïntegreerde wijze aandacht voor het beleidsvoerend vermogen in hun ondersteuningstrajecten, maar het is en blijft vaak het bepalende element voor het succes van ondersteuningstrajecten.

Van een schoolleider, zeker in Brussel, wordt een veelheid aan inzichten en vaardigheden verwacht: management, administratieve vaardigheden, pedagogisch-didactische inzichten, inspirerend leiding geven, participeren aan schooloverstijgende initiatieven enzovoort.

Daarom wil de spreker omwille van de complexiteit en het belang van deze functie nogmaals een pleidooi houden voor:

- een professionele aanwervingsprocedure waar de nodige competenties getoetst worden om die specifieke job te kunnen opnemen;
- de nodige professionele ondersteuning en coaching in functie van ontwikkeling en deskundigheidsversterking van schoolleider.

In plaats van te blijven herhalen hoe zwaar en complex deze functie is, geloven de heer Vervaecke en mevrouw Deckers in een beleid dat op zoek gaat naar sterke leiders die professioneel begeleid worden en hiervoor gehonoreerd worden. De directies verdienen het versterken van schoolleiderschap. De leraren hebben het broodnodig en de kinderen hebben er recht op.

3.6. Uitholling GOK en Zorg

Ieder jaar verdwijnt de helft van de GOK-/zorgleraren. Er is geen goed gedefinieerde jobomschrijving, wat leidt tot een onduidelijke jobinvulling. Deze ondersteunende leraren staan vaak in voor het opvangen van de problemen ingevolge lerarenverloop en lerarentekort. Of ze worden de testers van de school. Ze nemen ook vaak taken van de directie over. De jobs worden vaak ingevuld door pas afgestudeerde leraren of leraren die vanuit een negatieve keuze (ze zijn het lesgeven beu) die job opnemen.

Het is noodzakelijk na te denken op welke manier de opdracht van deze ondersteunende leraren kan gevaloriseerd worden en hoe leraren in deze functies verantwoordelijkheid kan bijgebracht worden.

De sprekers vinden dat er nood is aan een minimum aan beleidsrichtlijnen:

- opdracht en functiebeschrijving;
- noodzakelijke competenties om dit type ondersteunende opdracht aan te kunnen;
- specifieke ondersteuning.

3.7. *Lerarenverloop: nood aan wetenschappelijk onderzoek*

Al jarenlang komt het item lerarenverloop en lerarentekort op deze en andere fora aan bod. Welke beleidsmaatregelen moeten genomen worden zonder wetenschappelijke analyse? Bij de VBB/OCB-ondersteuners heeft iedereen zijn interpretatie: leraren verdwijnen omwille van de verplaatsing, omwille van de anderstaligheid, het heeft te maken met het BVV enzovoort, maar eigenlijk is er geen zicht op de precieze oorzaken van vertrek aangezien er geen onderzoek naar werd gevoerd.

Het is een gegeven dat Brusselse scholen het ontzettend moeilijk hebben om leerkrachten te houden. Precieze gegevens heeft men niet, maar wel indicaties: uit een steekproef begin dit schooljaar uitgevoerd, werd vastgesteld dat in 87 basisscholen 139 nieuwe leraren van start gingen, los van het aantal dat in de loop van het schooljaar wijzigt.

Internationaal onderzoek over leraren in grootstedelijke contexten leert dat het lerarenverloop niet alleen verklaard mag worden vanuit de afstand tot de werkplek en de moeilijke werkomstandigheden. De onderzoeksgegevens maken duidelijk dat leraren zich blijven inzetten in moeilijke scholen:

- als ze de ambitie hebben zich volledig te geven voor kinderen die opgroeien in moeilijke situaties;
- als ze gecoacht worden door ondersteunende leiders;
- als ze de kans krijgen om te groeien en te evolueren en naast hun onderwijstaak ook andere verantwoordelijkheden mogen opnemen;
- als ze als beginnende leraar kunnen starten met een beperkte lesopdracht waardoor er ruimte is om ‘in te groeien’;
- als ze zelf persoonlijke ervaringen hebben opgedaan in een grootstedelijke context, bijvoorbeeld vroegere werkervaringen buiten het onderwijs of als ze zelf in de stad zijn opgegroeid.

Blijvende leraren hebben een positieve band en een sterke betrokkenheid met de doelgroep en dit vertaalt zich in ‘geloof in alle kinderen’, ‘respect en begrip voor andere opvoedings- en/of ontwikkelingspatronen’, ‘ambitie voor deze doelgroep’, ‘inzicht in de leefomgeving’ enzovoort.

De spreker roept op te vertrekken vanuit een brede, correcte analyse van de oorzaken van het lerarenverloop om juiste beleidsmaatregelen te kunnen treffen.

3.8. *De juiste bril om weerstanden te lezen*

In het Brussels Nederlandstalig onderwijs werken de leerkrachten zeer hard. Maar iedereen weet dat hard werken met de beste bedoelingen niet altijd tot de gewenste resultaten leidt.

Afhankelijk van heel wat factoren dient er in het Brussels onderwijs met tal van zaken rekening te worden gehouden. Dit is niet altijd in overeenstemming met de perceptie die leerkrachten over hun jobinvulling hebben en leidt tot grote onzekerheden. Niemand leeft graag met onzekerheden. Leraren beginnen zich vragen te stellen over hun manier van werken enzovoort.

De ondersteuners zijn intensief opgeleid om tijdig onzekerheden te detecteren en te remediëren. De kans is reëel dat onzekerheden omslaan in weerstanden. Weerstanden kunnen zich uiten in diverse vormen. De ondersteuners moeten ook hiermee kunnen omgaan.

Mevrouw *Magda Deckers* merkt, op grond van eigen ervaringen, op dat de afstand tussen de school, leerkrachten, directies en Brusselse politici veel kleiner is dan in de rest van Vlaanderen. Politici krijgen vaker klagende leerkrachten en directies aan de deur. Vandaar dat de spreker de beleidsmakers vraagt de weerstanden met de juiste bril te bekijken.

Indien er van buitenaf ongenueanceerd omgegaan wordt met weerstanden wordt het voor de ondersteuners vechten tegen de bierkaai. De spreker vraagt de politici zich te informeren over de knowhow van de ondersteuners betreffende de lopende trajecten in de Brusselse scholen.

3.9. Opleiding leraren

In het rapport werd de opleiding van de leraren uitgebreid besproken. Het overleg en de samenwerking met de opleidingsinstituten intensifiëren is geen makkelijke klus. De spreker heeft meermaals contact gehad met de scholen om de huidige lerarenopleiding te bespreken. De zorg gaat eerder uit naar het curriculum zelf, waar de spreker uiteraard zeer weinig vat op heeft.

Het omgaan met diversiteit in het Brussels onderwijs vergt een goed gevulde korf didactiek en inzicht in verschillende mogelijkheden om een bepaalde doelstelling te bereiken. Binnen- en buitenlandse stages lossen dit probleem niet op.

Een ander knelpunt is dat er te weinig afgestudeerden zijn. Brussel rekruteert leerkrachten uit heel Vlaanderen, een aandachtspunt voor de beleidsmakers. Mevrouw Deckers pleit er eveneens voor om de intensiteit van het overleg met de hogescholen in verband met de lerarenopleiding te verhogen.

3.10. Wetenschappelijk onderzoek, een must

Ten slotte wil mevrouw Magda Deckers aandacht vragen voor het wetenschappelijk onderzoek. Professor Van den Branden liet weten dat er van bij de start van VBB op gehamerd werd dat Brussel met een risicovolle aanpak durfde beginnen. Dit incorporeerde een bepaalde visie op begeleiding, op taalvaardigheidsonderwijs, op diversiteit en op samenwerking met ouders. Hierbij dient VBB wel geruggensteund te worden vanuit wetenschappelijke hoek.

Bij de discussies over de toekomstige structurele éénmaking van VBB-OCB werd beslist de wetenschappelijke evaluatie tijdelijk te schrappen uit de begrotingen. Dit 'tijdelijk' duurt ondertussen al drie jaar. Dit is een gegeven waar mevrouw Deckers het vanuit het Brussels onderwijs oogpunt moeilijk mee heeft. Men kan zich niet permitteren om zonder wetenschappelijke ondersteuning en zonder vinger aan de pols qua resultaten verder te werken. Er zijn teveel middelen en teveel mensen bij betrokken om verder te werken zonder feedback.

4. Bespreking

4.1. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Jef Van Damme*, VGC-raadslid, betreurt dat de commissieleden het rapport zo laat ontvangen hebben.

Na de uiteenzetting heeft hij nog enkele vragen. Bespreekt de voorliggende studie enkel de VBB-werking en niet deze van het OCB? Hoeveel ondersteuners zijn er tewerkgesteld bij OCB en VBB? Hoe verloopt de samenwerking tussen OCB en VBB precies? Kan deze samenwerking niet verder doorgedreven worden en uiteindelijk leiden tot een fusie van beide ondersteuningsdiensten?

De veelheid aan ondersteuners kwam naar voor in de uiteenzetting. De spreker is ervan overtuigd dat dit niet altijd even makkelijk is voor de scholen. Het zal misschien makkelijker worden wanneer OCB en VBB fusioneren. Wat is de visie van de gastsprekers hierop?

Zowel in de studie als door de heer *Vervaecke* en mevrouw *Deckers* wordt er gesproken van het beleidsvoerend vermogen van de school. Het beleidsvoerend vermogen vertegenwoordigt een essentiële factor en is één van de basisvoorwaarden voor het aanbieden van kwaliteitsvol onderwijs. In eerste instantie heeft de spreker de indruk dat de gastsprekers hierover tegenstrijdige uitspraken formuleren. Hun suggesties doen de heer *Van Damme* denken aan het beperken van het beleidsvoerend vermogen. Ten eerste moeten GOK- en zorgleerkrachten veel meer sturend gaan werken. Ze moeten meer richtlijnen kunnen geven. Dit kan ertoe leiden dat het beleidsvoerend vermogen van de directies beperkt wordt. Idem dito voor het vraaggestuurde aanbod. De spreker begrijpt dat er redenen zijn om van het vraaggestuurde aanbod af te stappen. Maar als directies niet meer vraaggestuurd mogen werken, geeft dit de indruk dat het beleidsvoerend vermogen van directies wordt weggehaald uit hun school. Wat is ter zake het standpunt van de gastsprekers?

Daarnaast is de heer *Van Damme* van mening dat niet alleen de leerkrachten verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit, maar ook de ondersteuners. Het is problematisch vast te stellen dat massaal ingezet wordt op leerkrachten, maar dat het lerarenverloop toch hoog blijft. Alle kennis, investering en ondersteuning van deze leerkrachten verdwijnt wanneer ze voor een andere school of job kiezen. Kan men concluderen dat het werk dat OCB en VBB geïnvesteerd hebben in deze leerkrachten voor niets is geweest? Er werd door de gastsprekers benadrukt dat in vijf jaar een derde van de leerkrachten van werkomgeving is veranderd. Is dit niet verontrustend veel?

Hebben de gastsprekers een overzicht van het verloop van de ondersteuners? Is dit verloop eveneens groot? Wat is het profiel van de ondersteuners?

Ten slotte vraagt de spreker wat de visie van de gastsprekers is op het huidige huiswerkbeleid.

Tijdens de uiteenzetting werd duidelijk dat de GOK- en zorgteams een groot personeelsverloop kennen. De heer *Paul Delva* vraagt wat de gastsprekers bedoelen met dit personeelsverloop. Worden hiermee leraren bedoeld die het Brussels Nederlandstalig onderwijs verlaten, die het onderwijs 'tout court' verlaten of gaat het om leerkrachten die binnen dezelfde school blijven, maar een andere functie vervullen? Wat kan er gedaan worden om dit grote lerarenverloop in te perken?

Daarnaast vraagt de spreker wat de mening van de gastsprekers is over de huidige lerarenopleiding.

Bestaat er een studie over de ouderparticipatie in het Brussels onderwijs? Is de ouderparticipatie gelinkt aan de opleiding van de ouders?

Mevrouw Deckers sprak over een gebrek aan complementariteit vanuit openheid en transparantie. Wat bedoelde mevrouw Deckers hier precies mee?

Ten slotte meent de spreker gehoord te hebben dat 10% van de scholen problematisch blijkt te zijn. Toch zijn de gastsprekers van mening dat elke problematische school geholpen kan worden mits voldoende ondersteuning. Geen enkele school is dus verloren?

De heer *Sven Gatz* waardeert het dagelijkse werk van de onderwijsondersteuners enorm. Met een aantal bijkomende beleidsmaatregelen wordt aangetoond dat de ondersteuners op de meeste vragen van de scholen kunnen ingaan. Tevens deelt hij de mening van de gastsprekers dat er voortdurend wetenschappelijk onderzoek nodig is.

Toch heeft de heer *Gatz* enkele vragen naar aanleiding van recente discussies over ‘witte’ en ‘zwarte’ scholen. In witte en zwarte Brusselse scholen kunnen, afhankelijk van het beleidsvoerend vermogen van de directies, gelijkaardige resultaten als in andere Vlaamse scholen behaald worden. Natuurlijk blijft de startpositie van het kind bepalend voor zijn of haar vooruitgang. In de pers werden grafieken getoond waarmee duidelijk werd dat kinderen vanaf een bepaalde leeftijd een grote vooruitgang boeken. Voor enkele jaren presenteerde mevrouw Deckers soortgelijke grafieken in de onderwijscommissie. In welke mate hebben de sprekers er zicht op dat de extra ondersteuning tot deze resultaten hebben geleid? Kan de extra ondersteuning effectief het verschil maken?

Enkele weken geleden werd in de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen van het Vlaams Parlement een interessante discussie gevoerd waarin de Vlaamse minister van Onderwijs stelde dat hij nieuwe pistes wil onderzoeken naar een andere manier van lesgeven in scholen. De Vlaamse minister van Onderwijs was tijdens deze vergadering van oordeel dat het huidige pedagogische model niet voldoet, of toch niet altijd voldoet. In de commissie was begrip voor dit standpunt. Wat vinden beide gastsprekers van het huidige pedagogische project in de scholen? Hoeveel ruimte is er voor verandering en hoever kunnen het beleid of de ondersteuners hierin gaan?

Mevrouw *Ann Brusseel* heeft enkele concrete vragen over de ondersteuning. Vinden de gastsprekers dat ze voldoende ondersteuners hebben? Er werd een tijdje vraaggestuurd gewerkt. Kon er aan alle vragen voldaan worden?

Kunnen VBB en OCB voldoende complementair werken met de GOK-medewerkers of zijn de overlappings problematisch?

De spreker deelt de mening dat de lerarenopleiding voor problemen staat. De diversiteit in de Brusselse scholen is voor jonge leerkrachten vaak een uitdaging. Werd er al overleg gepleegd met de hogescholen die lerarenopleidingen aanbieden? Wordt VBB/OCB beschouwd als een ernstige partner? Kunnen aspirant-leerkrachten stage lopen bij OCB of VBB?

Hoe staan de gastsprekers tegenover onderwijs in de eigen taal en cultuur? Hoe kan hiermee omgegaan worden in Brussel? Mevrouw Brusseel brengt verschillende Brusselse projecten onder de aandacht.

Tijdens de uiteenzetting werd verwezen naar het huiswerkbeleid. Mevrouw Ann Brusseel stelt zich vragen bij de omstandigheden waarin kinderen uit kansarme gezinnen hun huiswerk moeten maken. Zou het beter zijn voor de kinderen om het huiswerk af te schaffen? Moet in Brussel extra ingezet worden op de Brede School? De Brede School is echter een duur project. Zullen de gastsprekers hiervoor de minister van Onderwijs aanspreken?

Ten slotte vraagt de spreker hoe men het beroep van leerkracht aantrekkelijker kan maken.

Mevrouw *Elke Van den Brandt*, VGC-raadslid, is tevreden met de voorliggende studie. Ze vindt het positief dat dergelijk onderzoek gevoerd wordt. De gastsprekers vragen expliciet de steun van de beleidsmakers en mevrouw Van den Brandt wil deze dan ook expliciet geven. Daarnaast ervaart ze zelf ook expliciete steun uit de boodschap die de gastsprekers brengen. Het doet haar deugd dat het wetenschappelijk onderzoek tot bevindingen komt die zij zelf reeds meermaals heeft aangehaald in de VGC.

Mevrouw Van den Brandt benadrukt dat het cruciaal is dat de leerkrachten en directies voldoende steun krijgen. Tevens werd het inzetten op de Brede School aangehaald, wat de spreker volmondig steunt.

Het werken met nieuwe taalrecepten werd eveneens aangehaald door de gastsprekers. Dit wekt binnen de VGC veel weerstand op. Onderwijsvernieuwing wekt evenzeer veel weerstand op bij leerkrachten. Deze weerstanden moeten niet tot beperkingen leiden. De beleidsmakers moeten durven investeren in het Brussels Nederlandstalig onderwijs.

Mevrouw Van den Brandt vindt het positief dat leerkrachten geloven in het werk van de ondersteuners en in de mogelijkheden van hun leerlingen. De ondersteuning kan inderdaad pas lukken wanneer de leerkrachten er zelf in geloven.

Ten slotte betreurt de spreker dat de democratisering van het onderwijs gefaald heeft ondanks de goede inzet van de bewindvoerders.

Uit de voorliggende studie blijkt dat niet de taalachterstand maar de sociaal-economische achterstand tot ongelijkheid bij kinderen leidt. Het onderwijs moet meehelpen deze ongelijkheid te verkleinen. Dit zal natuurlijk geld kosten, maar het is de investering waard. Investeren in kinderen is eigenlijk investeren in de toekomst.

Mevrouw Van den Brandt vindt het niet correct dat Brusselse kinderen vergeleken worden met de gemiddelde Vlaamse kinderen. De Brusselse kinderen zijn armer dan deze in Vlaanderen. Wanneer men kleuters met eenzelfde thuissituatie vergelijkt, blijkt dat ze in het begin een achterstand hebben, maar dat deze na verloop van tijd ingehaald wordt. Hoe komt het dat deze kleuters het in het begin slechter doen? Hoe kan de inhaalbeweging verklaard worden?

Mevrouw *Vera Celis* vindt het aangenaam te horen dat het Brussels Nederlandstalig onderwijs niet enkel als probleemonderwijs wordt bestempeld.

Tijdens de uiteenzetting werd gezegd dat het gebruik van de GOK-uren niet correct gebeurt. De GOK-uren worden bijvoorbeeld ingezet om korte vervangingen te doen. Moet hiermee rekening gehouden worden bij de evaluatie van het GOK-decreet? Moet er iets bijkomend georganiseerd worden zodat de GOK-uren op een correctere manier aangewend worden?

Kunnen de gastsprekers een voorbeeld geven van de manier waarop een ondersteuner meewerkt aan het bevorderen van de ouderparticipatie?

Daarnaast vraagt mevrouw Vera Celis hoe er omgegaan wordt met meertaligheid in het onderwijs.

Ten slotte stelt ze de vraag wat GOK- en zorgleerkrachten doen wanneer ze deze functie verlaten. Ze had nooit gedacht dat zoveel leerkrachten de functie van GOK- of zorgleerkracht zouden opgeven.

De heer *Herman Mennekens*, VGC-raadslid, heeft de indruk dat er steeds meer verwacht wordt van de leerkrachten. Deze verwachtingen gaan soms verder dan de pure schoolse opdracht. Vaak moeten leerkrachten aan kinderen en ouders zaken bijbrengen die eigenlijk de evidentie zelf zijn. De spreker verwijst hiervoor bijvoorbeeld naar het op tijd op school zijn, ontbijten 's morgens enzovoort.

Hij heeft de indruk dat leerkrachten van mening zijn dat ze voldoende kunnen doen tijdens de schooluren en binnen de schoolmuren, maar volgens hem is er nood aan meer.

Graag had de heer Mennekens de visie van de gastsprekers gekend omtrent de vaststelling dat er misschien nood is aan meer dan VBB, OCB enzovoort, om te bereiken dat de taalvaardigheid van de anderstaligen verbetert.

Mevrouw *Yamila Idrissi* is verbaasd dat er geen wetenschappelijk onderzoek bestaat over het lerarenverloop. Over dit onderwerp wordt regelmatig gediscussieerd. Ze steunt dus de vraag van de gastsprekers naar wetenschappelijk onderzoek om op grond daarvan tot zinvolle beleidsmaatregelen te komen.

Vervolgens stelt mevrouw Idrissi zich de vraag of de lerarenopleiding rekening houdt met het lesgeven in een grootstedelijke context. Moet er een extra masteropleiding georganiseerd worden om de nodige vaardigheden op te doen inzake lesgeven in een grootstad?

Ilias El Hadioui, een Nederlandse socioloog, heeft onderzoek gedaan naar straatcultuur en onderwijs. Hij is nagegaan of het onderwijs voldoende afgestemd is op de straatcultuur. Het antwoord van dit onderzoek was negatief. Dit onderzoek kan misschien ook een interessante piste vormen.

Volgens mevrouw Idrissi is het correct dat men met een juiste bril naar de weerstanden moet kijken. Maar hoe ziet deze bril er uit?

4.2. Antwoorden van de sprekers en replieken

Ten eerste stelt professor *Kris Van den Branden* duidelijk dat hij nooit de opdracht heeft gekregen het lerarenverloop te onderzoeken. Tijdens het voorliggende onderzoek werd vastgesteld dat er sinds de eerste meting veel leerkrachten het Brussels onderwijs verlaten hebben. Enkel in het laatste jaar van het onderzoek werd aan leerkrachten van goede en minder goede scholen gevraagd naar hun werking, toekomst enzovoort binnen het Brussels onderwijs. De spreker beaamt dat er dringend nood is aan wetenschappelijk onderzoek naar het lerarenverloop.

Uit het voorliggende rapport blijkt dat leerkrachten die blijven een zeer hoge mate van betrokkenheid hebben. Er zijn ook leerkrachten die tevreden zijn in het Brussels Nederlandstalig onderwijs en die er dus bewust voor kiezen om hier les te geven.

De spreker is ook van mening dat de sfeer en het beleidsvoerend vermogen van de directie een invloed heeft op het lerarenverloop.

Eén van de vragen was of de leerwinst gelinkt is aan de ondersteuning. Professor Van den Branden zegt dat een gedeelte van de schoolresultaten van de leerlingen verklaard wordt door de socio-economische achtergrond. De socio-economische achtergrond is de belangrijkste achtergrondvariabele. Het is onjuist dat kinderen die thuis opgevoed worden in een andere taal automatisch slechtere resultaten behalen. Kinderen van hoger opgeleide ouders doen het meestal wel beter. De achtergrondfactor 'opleiding van de ouders' levert een sterkere variantie dan de groepscompositie. De groepscompositie heeft een relatief beperkte invloed op de schoolresultaten. Het effect is veel kleiner dan men denkt. In het onderzoek blijft nog een behoorlijke dosis variantie onverklaard.

Onderzoekers ervaren in de scholen die zijn blijven doorgroeien duidelijke indicaties dat het deel van de onverklaarde variantie toegeschreven kan worden aan de kwaliteit van het onderwijs. Deze scholen blijven doorgroeien qua leerlingenresultaten en dit kenmerkt zich op klasniveau en schoolniveau. Deze vaststelling is gelinkt aan een hoge mate van implementatie van kenmerken van een krachtige leeromgeving voor taalvaardigheidsonderwijs, aangebracht door de ondersteuning. Ten tweede heerst er in deze scholen een positief klasklimaat en dat verwijst voor een groot gedeelte naar de hoge verwachtingen van leerlingen.

Professor Van den Branden meldt dat uit internationaal wetenschappelijk onderzoek blijkt dat hoge verwachtingen van leerkrachten een zeer duidelijke impact hebben op de leerlingenresultaten. In zekere zin zijn de kwaliteitskenmerken voor een deel verantwoordelijk voor de groei van de leerlingenresultaten.

De spreker maakt duidelijk dat het voorliggende onderzoek niet toelaat om directe verbanden te leggen tussen drie schakels: ondersteuning, leerkrachthandelen en leerlingenresultaten. Men weet dat leerkrachthandelen permanent door allerhande variabelen wordt beïnvloed inclusief de ondersteuning, maar niet alleen door de ondersteuning. Bovendien weet men dat leerlingenresultaten eveneens door allerhande variabelen wordt beïnvloed. Nochtans zijn er indicaties die er op wijzen dat er een keten is ontstaan waarbij leerkrachten bepaalde interventie-elementen opnemen en die gebruiken om de kwaliteit van hun onderwijs te verhogen. Op termijn resulteert dit in meer leerwinst. Het is geen toeval dat de leerwinst in het Brussels Nederlandstalig onderwijs pas laat optreedt. Dit is ook de tendens die in internationaal onderzoek wordt opgemerkt. Kinderen die buiten de school de instructietaal zelden of nooit gebruiken, hebben meer tijd nodig om taalvaardigheid op te bouwen.

Daarnaast merkt professor Van den Branden op dat het elementair is te weten wat er onder ouderparticipatie wordt verstaan. Brusselse scholen en directies verwachten van ouders in eerste instantie dat ze betrokken zijn bij de schoolloopbaan van hun kind, dat ze hun kind op tijd naar school sturen en dat ze een ruimte beschikbaar stellen waar hun kind rustig zijn huiswerk kan maken en lessen kan instuderen. Dit zijn de primaire verwachtingen van de Brusselse onderwijsteams, die zeker niet verschillen van andere onderwijsteams.

Een groot verschil in ouderparticipatie ligt vooral bij de begeleiding van het huiswerk. Veel ouders kunnen hun kind niet begeleiden omdat ze zelf geen Nederlands spreken of omdat ze niet de nodige opleidingsachtergrond hebben.

De spreker herhaalt dat er een verband is tussen opleidingsachtergrond, taal en ouderparticipatie. Dit verband blijkt uit een Brussels onderzoek. Kansarme ouders die de instructietaal niet spreken ervaren om allerlei redenen drempels om met de school in contact te komen. Dit heeft bijvoorbeeld te maken met de angst om negatieve berichten te horen te krijgen, met de angst voor de confrontatie met het eigen schoolfalen enzovoort. In het onderzoek werd evenwel vastgesteld dat scholen veel moeite doen om ouders toch naar een oudercontact te lokken.

Hierin heeft VBB ook een belangrijke rol gespeeld. VBB heeft samen met de scholen gezocht naar manieren om deze ouders te bereiken. Uit internationaal onderzoek is immers ook gebleken dat de betrokkenheid van de ouders een invloed heeft op de schoolresultaten.

Betreffende het huiswerkbeleid raadt professor Van den Branden aan dat er op Brussels niveau netoverschrijdend nagedacht moet worden over een globaal huistaakbeleid. De belangrijkste vragen die men zich dan moet stellen zijn: wat wil men met huiswerktaken

bereiken, waartoe dient huiswerk? Internationaal gezien bestaan er zeer uiteenlopende opvattingen over het huistaakbeleid. Als men nadenkt over de rol van huiswerk, moet men ook de rol van de ouders hierin bestuderen.

Mevrouw *Magda Deckers* is van mening dat een fusie tussen VBB en OCB goed is, maar geen garantie biedt in gelijkgerichtheid. Gelijkgerichtheid ontstaat doordat mensen samenwerken, hun visie op elkaar afstemmen en dezelfde strategie houden. De spreker zegt ja tegen een toekomstige fusie, maar ze weet niet onder welke vorm. Daarnaast onderstreept ze dat het voor scholen duidelijk moet blijven dat er door de verschillende partners samengewerkt wordt.

Het beleidsvoerend vermogen van scholen bestaat uit verschillende facetten bijvoorbeeld leidinggevende capaciteiten, coachcapaciteiten, informatiedoorstroming enzovoort.

Er zijn scholen die vraaggestuurd werken, maar waarbij de aangeboden VBB-ondersteuning niet tot resultaten leidt. In deze scholen is het volgens de spreker nodig om het directiebeleid aanbodgestuurd bij te werken, in plaats van te wachten tot ze zelf een vraag stellen aan VBB.

Persoonlijk denkt mevrouw Deckers ook dat een aantal probleemscholen problematisch zullen blijven. In deze scholen zal een bijsturing door VBB niet leiden tot een verbetering. Mevrouw Deckers gelooft in de maakbaarheid van de mens, tot op zekere hoogte. Zij vreest voor een aantal scholen omdat de opvattingen en de mensen niet evolueren.

Het verloop van de VBB-ondersteuners is zeer klein. VBB breidde systematisch uit naargelang het aantal scholen dat erbij kwam. De meeste VBB-ondersteuners die van job veranderden vervullen momenteel een directiefunctie in een Brusselse Nederlandstalige school.

Met betrekking tot de vragen over de lerarenopleiding verklaart mevrouw Deckers dat alleen goed kan worden samengewerkt als er tijdens vergaderingen een duidelijke inhoud op tafel wordt gelegd. Op dit ogenblik beperkt de samenwerking zich tot het ontvangen en aanhoren van VBB en OCB. Hogescholen zijn bereid te luisteren, maar er wordt niet veel gevolg aan gegeven. VBB steunt stagiairs wanneer zij stage lopen in een Brusselse school en verschaft hen ruim informatie. Spijtig genoeg heeft mevrouw Deckers moeten vaststellen dat er tevens een groot verloop is van docenten in de hogescholen.

Ten slotte vermeldt de spreker dat ze nog veel vragen heeft bij het curriculum van de hogescholen. Ze heeft niet de indruk dat studeren in het buitenland een extra bijdrage levert aan het lesgeven in een grootstedelijke context.

Mevrouw *Yamila Idrissi* pleit ervoor om bij de lerarenopleiding een extra vak te doceren om te leren omgaan met lesgeven in een grootstad.

Professor *Kris Van den Branden* heeft een dubbel gevoel bij de idee om een master rond lesgeven in grootstedelijke context in te voeren. Hij benadrukt dat het altijd de bedoeling is geweest dat elke student in een lerarenopleiding startcompetenties verwerft om in alle scholen, dus ook een school met veel GOK-leerlingen bijvoorbeeld, goed les te kunnen geven. Naar de realisatie van deze doelstelling moet er in iedere hogeschool gewerkt worden. Een speciale master of een extra vak betekent dat de knowhow beperkt blijft tot het aantal studenten dat dit vak of deze master kiest. Dit druist in tegen de idee dat deze kennis en vaardigheden geïncorporeerd zijn in elke lerarenopleiding. De spreker blijft er grote voorstander van dat elke student tijdens zijn/haar lerarenopleiding stage moet lopen in een multiculturele meertalige school.

De heer *Piet Vervaecke* steunt professor Van den Branden in zijn benadering over de lerarenopleiding. Het is belangrijk dat er doelgericht gewerkt wordt aan de startcompetenties.

Ondersteuners worden te vaak gevraagd als gastsprekers, maar worden te weinig ingezet bij het verwerven van startcompetenties in de lerarenopleiding.

De spreker benadrukt ook dat OCB en VBB momenteel zeer goed samenwerken. Hij blijft er voorstander van dat deze samenwerking zo blijft. Misschien is het wel goed om deze samenwerking in de toekomst wat meer structuur te geven om te vrijwaren dat de functionele samenwerking voor het basisonderwijs op dezelfde manier kan blijven verdergezet en verdiept worden.

De heer *Paul De Ridder*, VGC-raadslid, polst naar de mening van de gastsprekers tegenover meertalig onderwijs.

Professor *Kris Van den Branden* reageert op deze vraag slechts deels vanuit de wetenschappelijke evaluatie omdat de data hierover in de wetenschappelijke evaluatie zeer beperkt zijn. Uit het onderzoek bleek dat leerkrachten heel wat vragen hebben over meertalig onderwijs. De spreker steunt op andere wetenschappelijke publicaties om te stellen dat er vanuit enge categorieën wordt nagedacht over meertalig onderwijs. Internationaal onderzoek toont aan dat kinderen goede leerresultaten behalen wanneer het meertalig onderwijs goed geïmplementeerd wordt. Goede implementatie komt neer op het aanbieden van een aantal lesinhouden, eerst in de eigen taal en vervolgens in de instructietaal. In het 6de jaar van het basisonderwijs behalen kinderen uit het meertalig onderwijs hetzelfde niveau als kinderen uit het gewone circuit, zowel inzake vakinhouden als inzake vaardigheid van de instructietaal. De meerwaarde van deze onderwijsvorm ligt verrat in het feit dat de eigen taal van het kind ook voldoende ontwikkeld wordt.

Het is niet automatisch zo dat de invoering van meertalig onderwijs tot goede resultaten leidt. Er zijn zelfs voorbeelden van tegenvallende resultaten. Alles hangt samen met de kwaliteit van het curriculum, de kwaliteit van de leraren, de kwaliteit van de doelstellingen en lesmethoden. Professor Van den Branden besprak maar één model. Andere modellen gaan veel informeler met meertaligheid om. In deze modellen gaan scholen veel meer in de richting van onderwijs waarbij de thuistaal wordt getolereerd in de schoolse context, bijvoorbeeld op de speelplaats. In Brussel en Vlaanderen staat men op het vlak van meertalig onderwijs nog in de kinderschoenen. Dit debat moet echter gevoerd worden om de beste oplossing voor Brussel te zoeken. Leraren zelf zijn vragende partij voor dit debat.

Professor Van den Branden wijst er op dat de internationale literatuur veel voor inspiratie biedt, wat betekent dat de modellen voor meertalig onderwijs niet zelf moeten uitgevonden worden.

Mevrouw *Magda Deckers* is van mening dat meertalig onderwijs in Brussel doordacht uitgetoetst moet worden, vanuit een bepaalde visie, gestuurd en gesteund vanuit wetenschappelijk onderzoek en door het beleid.

De heer *Piet Vervaecke* benadrukt dat de leraren voorlopig niet klaar zijn om over te schakelen naar meertalig onderwijs. Er moet ook voldoende nagedacht worden over de vorming en opleiding van de leerkrachten, evenals over materiaal en methodiekontwikkeling.

Mevrouw *Goedele Vermeiren* vraagt ten slotte wat er precies met meertalig onderwijs in Brussel wordt bedoeld. Meertalig onderwijs kan diverse vormen aannemen namelijk: kinderen gedeeltelijk onderwijs aanbieden in hun thuistaal, kinderen de appreciatie van de thuistaal laten aanvoelen enzovoort. Wat bedoelt mevrouw Deckers precies met het uitproberen van het meertalig onderwijs?

Mevrouw *Magda Deckers* is voorstander van meertalig onderwijs als van bij de start duidelijk is welke visie men hanteert, welke doelen men wil bereiken enzovoort. Dat is haar

vraag aan het beleid. Het is niet de bedoeling om voortdurend bij te sturen. Het beleid dient te beslissen welk type van meertalig onderwijs werkbaar is voor Brussel. Er kunnen gerust verschillende varianten worden uitgetest, zolang er duidelijkheid is.

Professor *Kris Van den Branden* zegt dat het debat moet starten met een discussie over de functionaliteit. Welke doelstelling wil men bereiken? Het debat kan twee oplossingen aanreiken: een model met tweetalig onderwijs, zowel voor het basis- en secundair onderwijs, of een model waarbij de thuistaal als springplank wordt gebruikt voor het verbeteren van het Nederlands. De spreker meent dat op grond van testresultaten in diverse types van meertalig onderwijs kan worden beslist welke methode de meest efficiënte is.

Ten slotte kondigt mevrouw *Elke Van den Brandt* aan dat ze een discussienota over meertalig onderwijs zal indienen bij de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Boudewijn BOUCKAERT
Bianca DEBAETS,
voorzitters

Paul DELVA
Elke VAN DEN BRANDT,
verslaggevers